

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 17. De iis, quos lex humana obligat,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

parte illorum qui de ea sunt. Ex altera parte uero non uideatur tota dicta communitas intelligi possè: cum alii qui leges quæ à Summo Pontifice, uel à Concilio generali pro tota Ecclesia cõduntur, nequirent tolli per non receptionem in aliqua prouincia, nisi maior totius Ecclesiæ pars non reciperet similiter: quod est contra communem existimationem: quam secutus Nauarrus dixit, ut ante retulimus, Polonos in Polonia egeres ab obseruatione nouarum constitutionum Concilii Trid. excusari per non receptionem illarum: non quidem in tota Ecclesia, sed in Polonia. Nec solum est difficultas quæstio, sed tantum momenti ut Summi Pontificis explanationem optare possit, quam iudicium præcipere debeamus. Nihil autem obstat, quin tanquam probabile ad moralem certitudinem sufficeret, admittamus quod idem Gregorius à Valens respondet: communitatem in hac re intelligendam esse indistinctam, siue sit tota ea cui lex præfigitur, siue sit aliqua pars ipsius lætè patens, quam sapientes probique uiri ardua illius conditione, legisque ratione, sentiant in uiculis periculosum esse obligari lege quam non acceptat. Itaque res hæc ut & multæ aliæ in morali disciplina, pendet ex prudentium iudicio per inspectionem eorum circumstantiarum, quæ variantur, nec semper ubique sunt eadem.

164. Quæri potest quarto. An ad eam de qua agimus non receptionem legis, requiratur necessarium, ut e uerbo uel scripto, alio uel actu possit improbare receptaque sit à maiori parte communitatis. Respondendum est, id non requiri necessarium, sed sufficere ut tempore ad id sufficeret, maior pars communitatis sit non uel tali lege, casibus de quibus ipsa disponit occurrentibus: quia id eam sufficit ut eadem consecratur non firmata uel.

Quæri potest quinto. An lex perinde cesset obligare ex eo quod per ignorantiam recepta non sit, ac cum recepta non est: quia populus tam sciens noluit seruire. Respondetur ex eodem Nauarr. in eodem consilio l. num. 27. perinde esse in hac re, siue non usus legis cum contrarietate, casibus de quibus disponit occurrentibus, sit exigentia. siue sit ex certa scientia: quia iura supra citata, ex quibus habetur legem eneriari per illius non receptionem à subditis, generaliter loquuntur nulla facta distinctione, non recipiunt scienter uel ignoranter: & ubi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus.

Quæri potest sexto. An paria sint legem reuocari à legislatore, & eam non recipi à subditis. Respondetur ex eod. Nauarr. in sequen. num. 28. non esse paria: quia lex à Principe reuocata extinguitur: unde ut obligandi uim denuo obtineat, debet reuocari, seu iterum à Principe ferri. Lex uero iam lata & promulgata, sed non recepta uel non, nondum extincta est: sed tantum quoad minus suspensa: ita ut nihil sit opus à legislatore eam denuo ferri, si populus mutata uoluntate illam recipiat.

Vnde idem Nauarr. deducit duo corollaria notata digna. Alterum est, leges Concilii Trid. nouum ius inducentes, licet nondum sint receptæ in aliquibus terris, in quibus nouum est eas esse constitutas, non perisse nec reuocatas esse quoad easdem terras, sed quoad minus suspensas: ita ut vim ligandi habituræ sint, simul ac communitates earumdem illas receptorint. Alterum est, legem quæ non est recepta in aliqua terra, propterea quod in ea ignoratur, simul ac fuerit ibi nota & recepta perinde obligare eos qui talem terram incolunt, ac si fuisset à principio recepta.

Quæri potest septimo. An requiratur expressas Principis consensus in non receptionem legis, ut hæc uel obligandi causetur. Ad quod respondendum est per auctores quorum meminit Azor. i. part. lib. 5. cap. 4. quæst. 2. sufficere tacitum: quo sciens legem suam non recipi, non uiget illius obseruationem, prout possit si uellet.

165. Quæritur octauo. An ut lex in nihil recepta ad nihilum obligat, si in una sola parte recepta, ad eam solam partem obliget. Cui quæstioni ex Nauarr. in Enchir. cap. 23. num. 62. respondendum est affirmatiuè: nempe legem in una sola parte receptam, ad nihilum quoad reliquas partes non receptoras, obligare: sicque fieri ut aliquor leges obligent quoad solam dispositionem principalem, illud de quo principaliter statuitur, non autem quoad penam quam adiungunt, aut etiam quoad unam partem penæ, non quoad aliam: quia fieri po-

test, ut acceptetur quoad unam, non quoad alteram: ut quoad irrationem contractus, non quoad penam excommunicationis uel exilij: uel quoad culpam, saltem mortalem. Vnde exempla apud eundem auctorem.

166. Restat adhuc explicatio quæstionis. An præter ante dicta, lex humana ut obligandi uim habeat necessarium requirat quod sit scripto tradita. Quicquid sit de foro externo, ad quod maxime respiciunt iuris interpretes de hac re diligendiantes, ut meminit Azor. in eod. lib. 5. cap. 2. quæst. 5. in foro conscientie talis conditio nullo modo uideatur ad obligationem legis necessaria: Tum quia consuetudinem habet legis in foro conscientie: nec tamen consuetudo scripta est: Tum quia ex cap. In illis distinct. 4. leges insinuuntur dum promulgantur. Fieri autem potest ut lex sit solemniter promulgata & non scripta. Tum demum quia in cap. Consuetudo distinct. 1. sic dicitur: Consuetudo est ius quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur cum deficit lex: nec differt a scriptura an ratione consistat, quoniam & legem ratio comendat. Et in cap. Institutionis 25. quæst. 2. dicitur: Institutionis nostræ decreta, quæ sunt privilegij & ordinatione disposita, perpetua stabilitate & sine aliqua constitutione refragatione seruari: siue quæ scripto decreuimus, siue quæ in nostra præsentia uidentur esse disposita.

Si opponas quod in cap. Lex, distinct. 1. dicatur: Lex est constitutio scripta: & Institutis De iure naturali gentium & ciuili §. Constat, dicatur: Constat autem ius nostrum quo utimur, aut scripto, aut sine scripto. Scriptum autem ius, est lex, &c. Adde & poni eodem iterum differentiam inter legem & consuetudinem, quod hæc non scripta, & illa scripta sit. Respondetur, hæc eo tantum pertinere, ut iudicetur in quo lex ordinariè differat à consuetudine: quia ordinariè lex est scripta & consuetudo non scripta. Perpetua uero inter utramque differentia in eo potius constitui potest, quod lex habeat uim suam ex ordinatione Principis ualentis obligare suos subditos: & consuetudo ex legitima præscriptione, de qua in sequentibus cum de ipsa consuetudine.

CAP V T XVII.

De illis quos lex humana obligat.

S Y M M A R I V M.

167. Lex humana obligat omnes legislatoris subditos non modo peccatores, sed etiam iustos.

168. Quatenus obliget ipsum quoque legislatorem, & modus quo hic obligatur suis legibus.

169. Quæ ratione soluenda sint quæ adferuntur ad negandam in principe talem obligationem.

170. De eo, quod dicitur non obligare subditum legislatoris extra huius territorium.

171. Modi quibus lex obligat non subditum legislatoris.

172. Per quos quatenus obligetur legibus loci in quo uersatur.

167. Doctrina est D. Thomæ in 1.2. quæst. 69. art. 5. quod cum lex duo includat, nimirum esse regulam, & uim habere coactiuam: dupliciter aliquem subditi legi humane, illaque obligari: uno modo tanquam decretum, seu, ut ipse loquitur, regulatum: alio modo tanquam coactum. Et quoad priorè subiectionis modum, legem humanam ligare omnes qui subdiciuntur potestati eius à quo fertur, non item alios. Quæ ad posteriorè autem ligare quidem subditos malos quorum uoluntas discordat à lege, non item bonos quorum uoluntas cum lege consentit: quandoquidem coactio includit repugnantiam uoluntatis: unde in priora Timoth. cap. 1. ait Apostolus, Lex non est iusto posita, sed iniustus.

Quod caue accipere quasi sensus sit, iustos omnes liberos esse ab obligatione humanarum legum. Is enim error est Beguardorum & Beguinarum, & postea Lutheri, damnatus: tum in Concilio Viennensi sub Clemente 5. an Clemente. Ad nostrum De hæreticis: tum in Concilio Trid. sess. 6. can. 20. Sensus autem uerus est, quem ex D. Chrylost. homil. 2. in eam D. Pauli epistolam Alphonfus à Castro in lib. 1. De lege penali sub initium sexti cap. adfert, & præclare confirmat: iusto non dari legem ut cogatur ad illius obseruationem, quia uirtutis amore, non timore penæ mouetur ad bonum: hoc enim est quod idem Apostolus ad Galat. 5. indicat inquitens Quod

si Spiritu ducimini, non estis sub lege, id est, sub coactione legis: nimirum ut non tam agaris, quam agamini secundum legem. Nam ex D. Aug. ut in Psalmum primum, aliud est esse in lege, aliud sub lege. Qui est in lege, secundum legem agit: qui est sub lege, secundum legem agit. Sensus autem ille hereticus refutatur aperiens eo, quod de omnibus sine vlla exceptione dicatur ad Rom. 13. Omnis anima potestatibus subdita sit.] & ad Tit. 3. Admone illos Principibus & Potestatibus subditos esse, dicto obedire] & ad Hebr. 13. Obedite prepositis vestris, & subiacete eis.] 1. Petr. 2. Subiecti estote omni humane creature propter Deum, siue regi quasi precellenti, &c.] Iaque mens D. Thomae in hac re est, vt recte Medina in suo comment. interpretatur, iustam seruare legem virtutis amore: quia ex Psal. 36. Lex Dei eius in corde ipsius, & non supplantabuntur gressus eius:] non autem formidine poenae, etiam si huic perinde obnoxius sit ac alius. Tum si legem transgrediat, vt indicant verba Apostoli in priori ad Corinth. cap. quarto. Quid vultis; an in virgaueniam ad vos, an in charitate;] Tum etiam, si nondum peruenerit ad perfectam charitatem quae foras mittit timorem 1. Ioan. 4. Siquidem nondum perfectis, salutaris est timor, qui ad operandum ex charitate seruit illis sicut acus refarcienti vestem, seruit ad filum per pannum traiciendum.

Explicatio aliquot dubiorum de re proposita; quorum primum est. An lex humana obliget non solum subditos legis, sed etiam legis auctorem ipsum.

168. **D**E hoc, vt certa distinguamus ab incertis, aduertendum est non negari quin obligetur Princeps in omni contractu vel quasi contractu cum subditis suis facto: quia contractus obligat ex vtraque parte. Vnde si vi contractus Princeps sibi obliget ciuem, cuius quoque obligabit sibi Principem: quia in contractu rationem habet privati hominis potius, quam publici seu Principis. Istud docentes iuris tam civilis quam canonici interpretes refert Azor. 1. par. lib. 5. cap. 11. quaest. 1. non procul a principio. Nec item negatur quin statuta quae condantur a communitate, vt communitas est; veluti *Sensuysionista*, & *plebiscita*, obligent singulos qui de illa sunt, adeoque conditores suos: quandoquidem communitas dicitur singula membra ex quibus ipsa coalescit. Idem est iudicium de statutis Capituli, vel alterius collegij, siue Monachorum, siue Clericorum, siue Scholasticorum. Nec etiam negatur quin legislator teneatur seruare legem suam includentem aliam sui Superioris qua obligatur, aut quam nequit sine scandalo non seruare. Nec denique negatur quin legibus obligetur Superior ille, cuius auctoritas tantum est vt communitatem conuocet, primumque sedeat loco, ac primus suffragium det: talis enim cum caeteris subiicitur toti communitati legem ferenti.

Illud ergo de quo dubitatur, est: An Superior, siue sit supremus, vt Papa: siue alium supra se, vt *Episcopus Papam*, agnoscat plenamque potestatem ad id habens, legem condant nullum continentem pactum cum subditis, obligetur ad eiusdem legis obseruationem. Sententia autem est D. Thomae loco cit. ad 3. quam ibidem pluribus explicant interpretes ipsius, Caiet. *Comrad. Medina, Gabr. Vasqu. & Sorus lib. 1. De inst. & iure. quaest. 6. art. 7.* & Gregor. a Valen. disput. 7. quaest. 5. puncto 5. ac Suarez de legib. lib. 3. cap. 35. approbatque Canonistis aliquot in eam citatis Couar. ad cap. Alma mater, *De senten. Excommunicationis in sexto 1. par. §. 1. num. 4.* Principem quidem legi a se latae subiectum non esse quoad vim coactionem: ita vt poenam quam imponit non incurrat: esse tamen quoad vim directionem, ita vt illam seruare teneatur, peccetque non seruando. Ratio autem prioris partis est: quia nemo proprie cogitur a seipso. Nec refert quod legislator potestatem suam acciperit a populo: quia eo ipso, quod populus suam potestatem transfudit in aliquem, is in republica effectus est caput, ac superioris cuiusdam status, maiorisque dignitatis quam caeteri; vt absurdum non sit, ipsum esse solutum lege, qua obligati tenentur caeteri: perinde ac in familia, dominus solutus est legibus seruorum: & pater, legibus suorum liberorum. Posterior pars vero probatur ex eo quod habetur in cap. Cum omnes, *De constitut.* Quod quisque iuris in alterum statuit, ipse vti debet eo, vt dicit Sapiens auctoritas, Patere legem

quam tuleris ipse. Et leg. Digna Cod. De legibus: Digna vox est maiestate regnantis, legibus alligatum se Principem profiteri. Accedit quod Christus Matth. 23. exprobrat imponentibus onera grauiora, quae ipsi nec digito volunt mouere. Accedit etiam ratio, quae ex Baldo commendare solet iurisperiti (vt habet loco cit. Couar.) quod princeps sit animal rationale; ideoque licet ipse sit solutus a suis legibus, non sit tamen a dictamine rationis praescribentis vt legem patriatur quam tulerit. Etenim ratio naturalis dicitur Principem debere moribus conuenire cum reliquo Reipub. mystico corpore: a quo discordans, viuendo iure alio quam populus, non tenet recte rationis regulam, secundum quam Superior tanquam caput, debet conformari populo, tanquam membris eiusdem corporis.

Quae autem in contrarium a dferri possunt satis memorauit D. Thomae interpretes explicant. Cuius explicationis summa est: talia argumenta ostendere tantum, quod Princeps legem suam seruare teneatur solummodo ex aequo & bono: seu quod me ius sit, magi que deceat ab eo seruari, quam non seruari; iuxta cap. Iustum est distinct. 9. non autem quod sua lex ipsum ad id obliget. Ita vt obligatio quam Princeps habet seruandi suam legem, non imponatur ei per eandem, sed per legem naturalem praescribentem, vt patitur legem quam imple tulerit. Etenim naturalilumine notum est, Principem cum non sit extra rempublicam, sed sit pars illius tanquam caput, debere conspirare in bonum commune secundum praescriptum suae legis (vt scilicet aliis praestat non tantum verbo sed etiam exemplo quod efficiat) propter illam latam: nisi ea esset talis, cuius ratio non haberet perinde locum in ipso legislatore, ac in aliis. Nam vt Sotus loco cit. ait. Si Rex praecipit neminem gladio accindendum aut feris indutum incedere, non tenetur legislator talem legem obseruare, quia in ipso non est eadem quae in aliis ratio, cur debeat a talibus abstinere. Si vero Episcopus praecipiat ieiunium, tenetur (nisi rationabili de causa secum sicut cum alio faceret, dispensaret) suum praecipium seruare ex aequitate rationis; seu quia par aequaque in eo, ac in aliis est ratio.

Secundum dubium est. An lex obliget subditum legislatoris constitutum extra ipsius territorium. Respondendum vero est, non obligare ex communi Doctorum sententia, quos Couar commemorat ad idem cap. Alma mater: *par. 1. §. 10. num. 3.* & post eum Sanchez in *lib. 3. De matrimonio disp. 18. quaest. 2.* Et conuincit ex cap. Vt animarum, *De constitut.* in 6. vbi habetur per statum Episcopi, quo excommunicantur omnes qui furum fecerint, non ligari subditos ipsius committentes factum extra suam diocesim: cum extra territorium ius dicenti non pareatur impune, lege vlt. ff. iurisdic. omnium iudicam. Quod tamen ex Angelo in verbo Excommunicatio 1. num. 10. & Sylu. excomm. 2. num. 8. patitur aliquot exceptiones. Huic loco autem sufficere annotasse in genere, requirit in eare, non tantum vt delinquens, sed etiam vt id in quo delinquitur sit extra territorium. Nam si aliquis Episcopus per suum statutum excommunicet omnes Curatos, qui non conuenerint ad synodum: ille qui adesse contempserit quamuis extra territorium sit, incurret in excommunicationem, quia censetur deliquisse in territorio: quadoquidem delictum omissionis ibi committi reputatur, vbi quod omisum est executioni mandari debuit: inquit bene Angelus & Syluester.

Tertium dubium est. An lex obliget non subditum legislatoris existentem in ipsius territorio. De hoc in vtramque partem plures auctores & rationes adfert Thomas Sanchez in praeced. quaest. 1. cum quo negans videtur tenenda: quia subditis tantum, potest ferri lex, cum habeat rationem imperij quod exercetur tantum in subditos. Aduerte nihilominus ex cap. vlt. De foro compet. non subditum sortiri forum ratione delicti, id est, ob delictum effici subditum ei Praelato in cuius ditione illud committitur: ita vt possit rite coram ipso conueniri: ipseque possit iurisdictionem suam in illam exercere quoad tale delictum, iuxta cap. 1. De priuileg. 6. Et ita peregrinus qui furatur in via, subiicitur poenis quas imponunt leges loci in quo furatur.

Similiter ex vtroque illo eod. cap. Externus subdici potest iurisdictioni, & legibus alicuius legislatoris. Tum ratione rei, quam possidet in eius ditione: ita vt possessionem vel do-

micillium habens extra patriam, ratione illius subiciatur legibus loci in quo habet. Tum ratione contractus, adeo vt faciens contractum, teneatur facere secundum consuetudinē & statuta loci in quo tunc versatur. Pro quo idem Sanchez plures auctores commemorat ibid. num. 10. in sequ. num. 11. notans excipi contractum dotis in quo attenditur statutum loci vbi vir domicilium habet.

172. Aduerte præterea, etiam si lex non obliget peregrinum existentem in territorio legislatoris: ipsum tamen iuxta cap. Illa autem distinct. 12. posse eam transgrediendo peccare: ut ratione Scandali quod dat tum ratione damni quod infert tali transgressione: tum demum ratione conformitatis, quā in Republica retinendā esse recta ratio dicitur, vt & virandam esse: contrariam deformat; & ipso naturali lumine ostendente turpem esse omnem partē que suo vniuerso nō congruit.

Id quod in cap. Quæ cōtra, distinct. 18. vsurpatur: inde que probatur non modo ciuibus, sed etiam peregrinis illicitum esse violare particulare statutum loci in quo sunt. Quod quidem glossa, ad verbum Peregrini, interpretatur de peregrinis qui ibi sunt animo habitandi: seu de peregrinis ibi moraturis, non autem de eis de recessuris. Cum qua glossa consentit Sylu. in verbo Ieiunium num. 7. statuens alienigenas venientes in aliquem locum animo habitandi, ex tunc, id est: ex prima die accessus ligari ieiunio istius præcepto. Pro quo alios adhuc Sanchez citat in ead. quæst. 1. nu. 9. non item si transeant, dummodo vident scandalum.

Si quis seiscitetur: quæ mora in oppido reddat peregrinum obnoxium legibus & consuetudinibus illius. Respondet idem Sanchez ibid. satis congruenter rationi: tunc teneri, cū statuitur ibi habitare per maiorem anni partem: id enim moraliter, seu prudenti arbitrio sufficit ad acquirēdum quasi domicilium ad hoc sufficiens, vt statim fiat quis Parochianus idoneus ad Sacramenta necessaria percipiēda in ea Parochia, ex eodem Syl. in verbo Domicilium num. 2. De vagis autem, qui nullibi certam sedem habent: idem Sanchez in seq. nu. 15. ex Soto monet eos teneri legibus & consuetudinibus loci, in quo obiter etiam reperiuntur, cum nullum peculiare domicilium habeant: nec videatur consuetudinem, vt ab omnibus omniū locorū statutis & cōsuetudinibus sine exempti.

CAPVT XVIII.

De modo quo lex humana obligat.

SUMMARIUM.

- 173 Duo casus in quibus lex humana obligat respectu præteritorum.
174 Lex humana obligat non tantum in foro externo, & ad penam: sed etiam in interno, & ad culpam.
175 Ratio quæ id ostenditur.
176 Solutio eorum que in contrarium adferri possunt.
177 Vt lex humana obliget in conscientia, qua intentio legislatoris requiritur.
178 Lex humana fundata super præsumptione non obligat in conscientia, cum veritas est in contrarium.
179 Obligatio legis humane cessat in conscientia, cessante ipsius ratione.
180 Quæ cessatio contingere potest duobus modis.
181 Quid intelligendum sit nomine rationis legis.
182 Quando obliget Lex humana cum mortis periculo.
183 Inualida sunt quæ sunt contra legem ipsa irritantem: id quod vnam exceptionem patitur quoad forum conscientia.
184 Quid tenendum sit de ijs, quæ sunt contra legem ipsa non irritantem.
185 Quædam regule cōspectantes.
- D**E modo quo lex humana obligat, quatuor præsertim ad institutum nostrum accommodare quæri possunt. Primum, An lex humana obliget tantum respectu futurorum. Secundam, an obliget non tantum in foro externo, & ad penam: sed etiam in foro interno, & ad culpam. Tertium, quatenus lex humana obliget. Quartum, an ita obliget, vt irrita sint omnia quæ contra ipsam sunt: siue fiant expressè, id est contra ipsius expressa verba: siue tacitè, id est, secundum verba quidem, sed contra mentem, seu in fraudem ipsius.

QVÆSTIO I.

An lex humana obliget tantum respectu futurorum.

STatuendum est per cap. Cognoscentes & cap. vlt. De constitut. legem humanam obligare tantummodo respectu futurorum: nisi quod in duobus casibus obliget etiam respectu præteritorum.

173. Alter est expressus in eod. cap. vlt. quando ipsa lege aliquid nomina in de præteritis cauetur: vt cum in cap. Ad audientiam, De re scriptis Papa præcipit irritari quasdam provisiones factas ante eam constitutionem. Alterum est, quem ad idem cap. vlt. Glossa vlt. expressit; & ex alijs Canonistis refert Sylu. in verbo L. x. num. 23. quando lex humana est iuris naturalis declaratoria: tunc enim manifestat potius antiquam obligationem, quam proponat nouam.

Cæterum cum lex est iuris naturalis declaratoria secundū se totam, hoc est, tam quoad partem moralem, seu qua ostendit aliquid illicitum esse, vel licitum: quam quoad pœnalem, id est, in qua ostendit pœnam esse transgressori impostam: tunc etiam extenditur ad præterita secundum se totam: vt illa quæ in cap. Cum rō De vsuris declarat, tum illicitas esse vsuras: tum impostam esse vsurario pœnam acceptum restituendi vel ei a quo accepit, vel pauperibus si illum non cognoscit. Quod vtrūq; recta ratio dicitur: & ideo iuris est naturalis.

Cum verò lex humana iuris naturalis declaratoria est secundum partem moralem tantum, ponens ius nouum secundum pœnalem: tunc quoad moralem quidem extenditur ad præterita, non item quoad pœnalem: nisi contrarium in ea exprimeretur. Ita docet Panor. ad cap. Quoniam simonia, De simonia. Cui in eadem sententiam Sylu. loco citato adiungit alios Canonistas. Vnde intelligitur leges papæ imponentes excommunicationem, vel alias id genus pœnas, non obligare ad eas, illos qui ante easdem latas contra fecerunt: nisi id in illis exprimeretur. Adde quando præteritum pendet ex futuro quoad perfectionem, tunc legem quæ de hac fertur ad illud quoque extendi: vt si lex præmium statuat accipienti latronem, & exhibenti Iudicibus: illud ad eum etiam pertinet, qui ante id ipsum statutum latronem acceperat, & post exhibuit illum.

QVÆSTIO II.

An lex humana obliget non tantum in foro externo, & ad penam: sed etiam in interno, & ad culpam.

DE hac lætè disputant Alphonsus à Castro in lib. 1. De lege pœnali cap. 4. Medina in Cod. De ieiunio quæst. 7. Franc. à Victoria in relect. De potestate ciuili, Soto in 1. De iust. & iure quæst. 6. art. 4. alter Medina & Gabriel Vasquez ad 1. 2. quæst. 96 art. 4. Gregor. à Valen. ibid. disput. 7. quæst. 5. p. cto 2. & 6. & Bellar. in lib. 4. De Summo Pontifice cap. 15. & aliquot sequi & lib. 3. De laicis cap. 11. Sed ad nostrum institutum sufficit annotasse partem illius negatiuam, hoc est, legem humanam non obligare in conscientia, damnatam esse tanquam erroneā in Concil. Viennensi, vt habetur in Clement. A 1 nostrum De hæreticis: contra Beguardos & Beguinas, & in Concil. Constantiensi sess. 8. contra VViclefsum, & in sess. 15. cōtra Ioannem Hus, & à Leone X. in Bulla contra Lutherum art. 27. Atque partem affirmatiuam esse sententiā communiter receptam non modo Theologorum, sed etiam Canonistarū teste Nau. in Ench. cap. 23. nu. 48. Gersonem autem, vt Alphonsus à Castro annotat, ab omnibus ferè Theologis fuisse reprehensum, quod in lib. De vi a spiritali sect. 4. sentierit, nullam potestatem humanam posse ferri legem, quæ vi sua ad peccandum obliget: sed tantum ex vi latentis in ea legis naturalis vel diuinæ, si aliqua talis, à Superiore per illam suam legem, declararetur subditis: sicut per legem Ecclesiasticam de confessione annua declaratur lex diuina de faciēda confessione peccatorū mortaliū, post Baptismū cōmissorum.

175. Vna autem hac ratione veritatem propositam illustrasse, erroremque contrarium confutasse, contenti esse possumus. Id quod lex naturalis & diuina dicuntur faciendum esse necessario in conscientia, seu sub peccato, faciendum est. Sed parendum esse legi humane, loquimur de iusta, lex diuina & naturalis dicuntur. Ergo necessario in conscientia legi humane parendum est. Confessio est manifesta. Patet verò maior: quia lex naturalis & diuina sunt ipsa lex æterna, naturaliter vel super-